

Monumentnummer*: 522863

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **31 oktober 2006**
Kadaster deel/nr **82839/157**

*Woonplaats** **Leersum** *Gemeente** **Utrechtse Heuvelrug** *Provincie** **Utrecht**

*Kadastrale gemeente** **Leersum** *Sectie** **E** *Kadastraal object** *Appartement aanduiding* *Grondperceel* **1206**

*Omschrijving***

Omschrijving onderdeel 1: HOOFDGEBOUW (Broekhuizen).

Neo-classicistisch herenhuis van voorname afmetingen met lage onderverdieping, een bel-etage, een tweede verdieping en een zolder onder een schilddak waarop vier schoorstenen. Met de bouw is in 1794 door J. Berkman begonnen. Na diens dood in 1795 werd de bouw voortgezet door B.W.H. Ziesenis, die het gebouw uitbreidde met twee vleugels, de beide halfronde zijplaatsen en een zuilenportiek in het midden van de voorgevel, alsmede de gebogen trappen aan de voorzijde. Omstreeks 1810 was het huis voltooid; na in 1906 te zijn uitgebrand, is het huis in nagenoeg de oude vorm hersteld.

Het langgerekte, vrij ondiepe huis is elf vensterassen breed, waarvan drie in de ver naar voren springende middenrisalieten aan voor- en achterzijde, drie ter weerszijden hiervan en een aan ieder der in de gevels iets inspringende uiteinden. Tegen de zijgevels, ter hoogte van de onderverdieping, bevinden zich halfcirkelvormige, ommuurde zijplaatsen, "cours de service", die later zijn volgebouwd; de oostelijke is na 1906 van een door een balustrade bekroonde bovenbouw ter hoogte van de bel-etage voorzien.

De licht gepleisterde, door een eenvoudige lijst met attiek afgesloten gevels tonen ter hoogte van de onderverdieping een patroon van schijnvoegen, waarboven een hardstenen lijst. De door een fronton en een dak gedekte middenrisaliet aan de voorzijde bestaat boven de onderverdieping over het grootste deel van haar diepte uit een portico met vier over twee verdiepingen opgaande Ionische zuilen op hoge sokkels. Gebogen trappen tegen de zijkanten van de risaliet leiden naar het bordes van de portico; de gietijzeren trapleuningen wijken in hun patroon af van de oorspronkelijke. Op de onderverdieping zijn na de brand de vensters in de risaliet gewijzigd in rondbogige fenêtres à terre. De middenrisaliet aan de achterzijde, die voor de brand vlakgedekt en van een bekroning in

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

de vorm van een zonnwijzer in gebeeldhouwde omlijsting was voorzien, wordt sindsdien gedekt door een dak en fronton als die aan de voorzijde en bezit ook eerst sinds de herbouw een balkon met gietijzeren leuning over de volle breedte van de risaliet ter hoogte van de bel-etage. De met een roedenverdeling gevulde vensters zijn alle voorzien van geprofileerde houten omlijstingen, waarvan die op de bel-etage in afwijking van de oorspronkelijke toestand door geprofileerde hardstenen lijsten worden bekroond. De frontons van de middenrisalieten zijn met door lofwerk omgeven wapens versierd (Broekhuizen aan de voorzijde en Darthuizen aan de achterzijde); op de buitenhoeken en op die van de risalieten wordt de attiek bekroond door Lodewijk XVI vazen.

Het INTERIEUR is bij de herbouw weer voorzien van betimmeringen en stucwerk in Lodewijk XVI-stijl. In sommige gevallen betreffen dat antieke stukken die op veilingen werden gekocht, maar de meeste betimmeringen, trapbalusters en oud Hollandsche schouwen zijn bijgemaakt. In de salon werden geschilderde behangsels aangebracht met arcadische voorstellingen, daterend uit de 18de eeuw. In een groot aantal kamers bevinden zich boven de deuren en op de schouwboezems schilderijen. Op de tweede verdieping kwamen na de brand twee kamers in oud Hollandsche stijl, die als biljartkamer in gebruik genomen werden. Het hoofdtrappenhuis met houten balustrade in Lodewijk XVI-vormen gaat op vanuit de onderverdieping tot de bel-etage en komt uit op de hal met figuratief stucwerk, de vier Jaargetijden verbeeldend. In de vleugel rechts daarvan leidt een eenvoudiger trap naar de tweede verdieping. De vleugel uiterst rechts bevat de betonnen dienstrap die vanaf de onderverdieping tot aan de zolder loopt. Alle vloeren zijn uitgevoerd in brandwerend beton. De onderverdieping bevatte dienstvertrekken als keukens, opslagruimtes, werkkamers en bodekamer. Op de bel-etage zijn representatieve vertrekken als salons, eetkamers en enkele logeerkamers (in de rechtervleugel). Op de tweede verdieping waren voornamelijk slaapkamers.

Waardering

Het HOOFDGEBOUW (Broekhuizen) is van algemeen belang:

- vanwege de architectonische vormgeving;
- vanwege de plattegrond en indeling;
- vanwege de gaaf bewaard gebleven interieurs;
- als representatief voorbeeld van een grootschalig classicistisch landhuis van circa 1800;
- als uitzonderlijk voorbeeld van een vroeg 20ste-eeuwse herbouw van een classicistisch huis in de oorspronkelijke stijl;
- vanwege de kenmerkende ligging binnen het landschapspark;
- vanwege de functioneel-ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van de buitenplaats.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Landhuis